

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติอย่างเต็มศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ประกอบกับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและเทคโนโลยี ก่อให้เกิดทั้งผลดี ผลเสีย การดำเนินชีวิตมีความยุ่งยากซับซ้อน บุคคลจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และมีความสุข (กรมวิชาการ, 2546, หน้า 1)

นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีคุณธรรม และมีความรอบรู้อย่างเท่าทัน มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และศีลธรรม สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 2)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญในการทำหน้าที่พัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ มีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดีและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม การแนะแนวเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาเยาวชนดังกล่าวได้ การดำเนินการแนะแนวในโรงเรียนได้แบ่งกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านชีวิตและสังคม ในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านชีวิตและสังคม (ลัดดาวรรณ ณะ ระนอง, 2544, หน้า 105) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการสำคัญของงานแนะแนวในการป้องกัน ส่งเสริมและพัฒนาบุคคลให้มีเจตคติในทางบวกต่อตนเองและผู้อื่น เคารพนับถือและมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีบุคลิกภาพดี มีการปรับตัวได้ดี มีทักษะในการดำเนินชีวิต

มีทักษะด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล เป็นบุคคลที่มีคุณค่า และมีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนของตนเอง

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 16) ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวไว้ว่า “การที่จะช่วยให้นักเรียนมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรต้องการนั้น ครูจะต้องมีความเข้าใจในตัวนักเรียนและช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งกิจกรรมที่จะช่วยให้บังเกิดผลดังกล่าวได้ คือ กิจกรรมแนะแนว” และกิจกรรมแนะแนวสามารถช่วยนักเรียนได้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ 1) ป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน 2) การแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นแล้ว และ 3) ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการด้านต่างๆ ซึ่งผู้ให้การแนะแนวสามารถนำวิชานี้ไปถ่ายทอดได้จะช่วยสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ ประเทศชาติจะก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเพราะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่า กิจกรรมแนะแนวจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างมหาศาลที่จะทำให้นักเรียนมีคุณค่าและประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, หน้า 21) ที่กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น พึ่งตนเอง มีทักษะในการเลือกแนวทางการศึกษา การงานและอาชีพ ชีวิตและสังคมมีสุขภาพจิตที่ดี และมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

ในปัจจุบันมีนักเรียนจำนวนไม่น้อยที่ไม่รู้จักตนเอง และไม่เห็นคุณค่าในตนเองทำให้ใช้ศักยภาพหรือจุดเด่นของตนไม่ถูกต้อง ไม่รู้ว่ามียุทธศาสตร์อะไรที่ต้องปรับปรุงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนหรืออยู่ในสังคมแล้วเกิดปัญหาโดยเฉพาะนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นนักเรียนที่เปลี่ยนระดับชั้น เปลี่ยนสถานศึกษาไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ได้ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดความมั่นใจ รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น ทำตนต่ำต้อย พึ่งตนเองไม่ได้ ไม่พยายามต่อสู้ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่นไทยของเจิมสิริ เหลืองศุภกรณ์ (2545, หน้า 4) ที่สำรวจเยาวชนอายุระหว่าง 13 - 20 ปี พบว่าเด็กไทยพันธุ์ใหม่มีลักษณะขี้เหงา อยู่กับตัวเองไม่ได้ เกิดความรุ่มร้อน ชอบพูดโทรศัพท์มือถือถือนานๆ ไม่อดทนกับความทุกข์ ทำงานหนักไม่เป็น อ่อนแอ ขี้เกียจ ชอบสบาย เรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมกันทางเพศ ชอบบุหรี ดื่มเหล้า เที่ยวกลางคืน เสพยาเสพติด การคบกับเพื่อนต่างเพศและมีความสัมพันธ์ง่าย รวดเร็ว และเปราะบาง หรืออาจสรุปได้ว่า “เด็กไทยพันธุ์ใหม่ วัตถุนิยม ชอบเสพยาเสพติด และเพศเสรี” ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาหลายประการ เช่นหนีออกจากบ้าน ดื่มสุรา ดิดสารเสพติด มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องในสังคมทุกฝ่ายต้องตระหนักในปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข

จากรายงานของสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นปี ราชชนรินทร์ (2551) พบว่าวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15 - 17 ปี ดิดสารเสพติดร้อยละ 12.4 มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรร้อยละ 64 ฆ่าตัวตายสำเร็จร้อยละ 6 ต่อประชากรวัยรุ่นแสนคน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 (2551) ได้สรุปภาพรวมของนักเรียนที่ประสบปัญหาด้านพฤติกรรม เรียนไม่จบหลักสูตรการศึกษา

ภาคบังคับและต้องออกจากโรงเรียนกลางคันปีการศึกษา 2551 จำนวน 381 คนซึ่งเกิดจาก 1) ติดสารเสพติด 2) มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร 3) ก่อการวิวาทจนคดีถึงศาล นอกจากนี้ ฝ่ายกิจการนักเรียนโรงเรียนชัยบาดาลวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 (2551) ได้รวบรวมปัญหาด้านพฤติกรรมภาวะเสี่ยงของนักเรียนประจำปีการศึกษา 2551 พบว่า มีพฤติกรรมเสี่ยงดังต่อไปนี้ 1) พฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียน เช่น หนีเรียน ขาดเรียนบ่อย 2) พฤติกรรมก้าวร้าว เช่น ก่อการวิวาท ทำลายสิ่งของ ก่ออาชญากรรมจนคดีถึงศาล 3) พฤติกรรมทางบุคลิกภาพ เช่น การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก ชอบอยู่คนเดียว 4) พฤติกรรมไม่เหมาะสมอื่นๆ เช่น ดื่มสุรา สูบบุหรี่ ติดเกม เล่นการพนัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาทำให้นักเรียน ต้องออกจากโรงเรียนโดยไม่จบหลักสูตรหากมิได้รับการช่วยเหลือ การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้แก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ดังกล่าวได้

การเห็นคุณค่าในตนเอง (self - esteem) เป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติพบว่าพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับเยาวชนนั้นบ่อยครั้งจะมาจากการเห็นคุณค่าในตนเองน้อยเกินไป การเห็นคุณค่าในตนเองต้องอาศัยความสมดุลกันระหว่างความสามารถที่แต่ละบุคคลประเมินตนเองหรือรับรู้ตนเอง(perceived self) ว่าเป็นอย่างไรร่วมกับจินตนาการของบุคคลที่ต้องการที่จะเป็น (ideal self) อย่างไร หากทั้ง 2 สิ่งใกล้เคียงกัน ก็จะทำให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง มองตนเองในแง่ดีตามความเป็นจริง ชื่นชมกับความสามารถที่มีและพร้อมที่พัฒนาให้เจริญยิ่งขึ้นไป ในทางกลับกันถ้ามีความแตกต่างหรือมีความเลื่อมล้ำกันระหว่างการรับรู้ตนเองตามความจริง (perceived self) และการคาดหวังหรือตัวตนที่ต้องการจะเป็น (ideal self) จะทำให้นักเรียนคนนั้นไม่รู้สึกเห็นคุณค่าของตนเอง กลัวการปฏิเสธ ห่อเหี่ยวหรืออยู่เฉยๆ ไม่กระตือรือร้น การเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่พึงประสงค์และจะช่วยแก้ปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้ด้วย (สุวรรณ พิสุทธิศรี, 2543 หน้า 166 - 167)

การส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีมีหลักการทฤษฎี จุดเด่นและข้อจำกัด โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมแนะแนวในสถานศึกษาได้กำหนดให้ครูนำไปใช้ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านชีวิตและสังคมซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวมิได้เน้นให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองเท่าที่ควร วิธีการหนึ่งที่อาจทำให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองได้ดีคือ คือ การใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิท

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรสร้างกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการให้นักเรียนให้เกิดการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิท จะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักคิดตัดสินใจ และใช้ความสามารถของตนเองได้เต็มศักยภาพเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางจิตใจจัดการกับปัญหาชีวิตของตนเองได้ ยอมรับตนเองและปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลโดยทั่วไป มีทักษะในการดำเนินชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ระหว่างก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธ
2. เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ระหว่างก่อนกับหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวแบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ระหว่างการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธกับกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่อกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ระหว่างกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธกับกิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธที่สามารถนำไปใช้กับนักเรียนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ
2. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเองและมีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดี
3. เป็นแนวทางสำหรับครูหรือผู้เกี่ยวข้องได้นำกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสาระการเรียนรู้หรือกิจกรรมอื่นๆ ได้
4. เป็นแนวทางให้ผู้ที่สนใจและต้องการจะพัฒนานักเรียนหรือเยาวชนให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 15 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 1,120 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) ขั้นตอนที่ 1 ด้วยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีจับสลากเลือกโรงเรียนได้ โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา ขั้นตอนที่ 2 สุ่มโดยใช้แบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมด คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนต่ำสุดเรียงตามลำดับจำนวน 70 คน

ขั้นตอนที่ 3 จัดนักเรียนที่มีลำดับเป็นเลขคี่ไว้ 1 ห้องเรียนจำนวน 35 คนเป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนที่มีลำดับเป็นเลขคู่ 1 ห้องเรียนจำนวน 35 คนเป็นกลุ่มควบคุม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมแนะแนวซึ่งมี 2 วิธีคือ

2.1.1 กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธ

2.1.2 กิจกรรมแนะแนวแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง

1) ด้านตนเองโดยทั่วไป

2) ด้านครอบครัว

3) ด้านโรงเรียนและการศึกษา

4) ด้านสังคมและเพื่อน

2.2.2 เจตคติต่อกิจกรรมแนะแนว

3. เนื้อหา

เนื้อหา ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว 16 กิจกรรมคือ 1) ความดีในดวงใจ 2) ภาพแห่งความประทับใจ 3) พรอทอาร์ม 4) ครอบครัวในฝัน 5) ฉันทำได้ 6) ภาษาใจ 7) ซาบซึ้งความดี 8) ภูมิใจในตนเอง

4. ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 8 สัปดาห์ๆ ละ 2 วันๆ ละ 1 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิธ หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้มวลประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันด้วยการอภิปราย แสดงความคิดเห็นของตนเองและกลุ่ม เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง เชื่อมโยงสิ่งที่ทำกิจกรรมเข้ากับชีวิตจริง ส่งผลให้เกิดการยอมรับตนเองยอมรับผู้อื่นและเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป กระบวนการจัดกิจกรรมมี 4 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นสะท้อนความรู้สึก 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ

กิจกรรมแนะแนวแบบปกติ หมายถึง กิจกรรมที่จัดเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนทางด้านจิตวิทยา ที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง เลือกและตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีทักษะในการจัดการชีวิตตลอดจนสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเชื่อมั่นในตน ยอมรับตน รู้สึกว่าตนเองมีความหมาย มีความสำคัญ มีคุณค่า เป็นที่ยอมรับของ

ผู้อื่นและสังคม สามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนได้แบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ด้านตนเองโดยทั่วไป หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของความเชื่อมั่น การยอมรับในความสามารถ ความมีคุณค่าและความสำคัญต่อตนเอง ได้แก่ การมองโลกในแง่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออก เป็นที่พึ่งของตนเองและผู้อื่นได้และมีความพอใจในชีวิตปัจจุบันของตน

2. ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของความเชื่อมั่น การยอมรับในความสามารถ ความมีคุณค่าและความสำคัญต่อตนเองเกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพกับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การได้รับความรักและการยอมรับจากพ่อแม่ บุคคลในครอบครัว ความพึงพอใจกับบรรยากาศภายในครอบครัวเป็นที่ภาคภูมิใจและสามารถปฏิบัติตามได้ตามความปรารถนาของครอบครัว

3. ด้านโรงเรียนและการศึกษา หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของความเชื่อมั่น การยอมรับในความสามารถ ความมีคุณค่าและความสำคัญต่อตนเองเกี่ยวกับการประสบความสำเร็จ ความพึงพอใจในผลการเรียนและการได้รับการยอมรับจากครู

4. ด้านสังคมและเพื่อน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกมาในรูปของความเชื่อมั่น การยอมรับในความสามารถ ความมีคุณค่าและความสำคัญต่อตนเองเกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพกับเพื่อนและบุคคลอื่นในสังคม ได้แก่ การเป็นที่นิยมชมชอบ เป็นบุคคลสำคัญต่อคนรอบข้าง และได้รับการยอมรับจากเพื่อนและบุคคลอื่นในสังคม

เจตคติต่อกิจกรรมแนะแนว หมายถึง ความรู้สึกหรือความศรัทธาที่นักเรียนมีต่อกิจกรรมแนะแนวอาจส่งผลให้เกิดการกระทำและการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ และช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจได้ว่าตนเองจะเลือกและปฏิบัติอย่างจริงจังจะถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบวัดเจตคติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชัยบาดาลวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

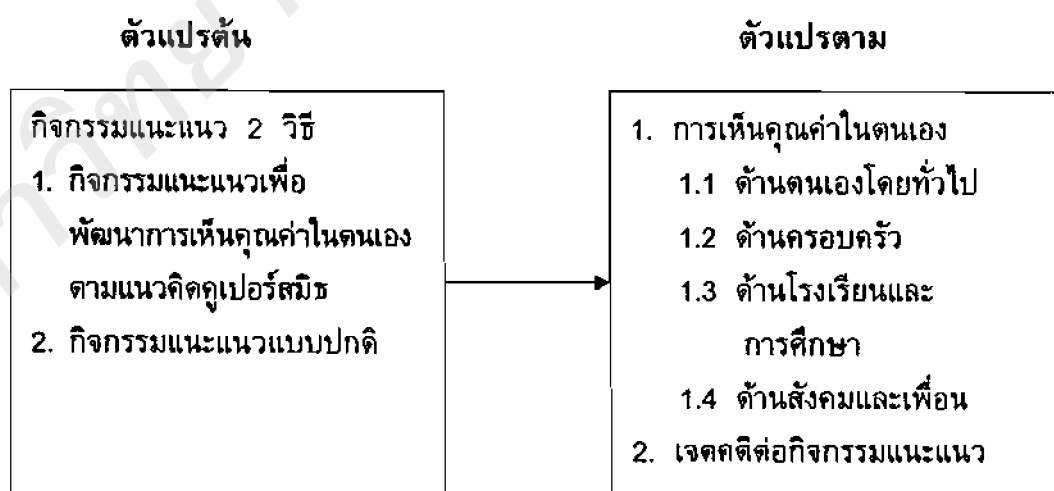
กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิท ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experimental learning) และกระบวนการกลุ่มซึ่งสมร ทองดี, และปราณี รามสูตร (2545, หน้า 50) มาปรับใช้โดยมีขั้นตอนและวงจรการจัดกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้น

สะท้อนกลับการเรียนรู้ 3) ขั้นสรุปสู่สาระชีวิต 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ การสร้างความคิดรวบยอดและการปฏิบัติจริง ในแต่ละขั้นตอนเป็นฝึกให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็นจากแนวคิดและประสบการณ์ของตนเองและกลุ่ม ทำให้สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ จากการปฏิบัติกิจกรรมเข้ากับชีวิตจริงได้ เป็นการเสริมสร้างความรู้ให้มั่นคงถาวรมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น รู้จักตนเอง รู้จักคิด ตัดสินใจแก้ปัญหาและมีทักษะที่จำเป็นในการปรับตัว การดำรงชีวิต รู้ถึงขอบเขตและศักยภาพที่ตนเองมี ยอมรับตนเองและผู้อื่นตามความเป็นจริงช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ทำให้วิธีการจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนได้

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981, pp.118 – 119) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองมี 2 ประเภท คือ องค์ประกอบภายในตัวบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองจากตนเองและองค์ประกอบภายนอกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองจากผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ มาสโลว์ (Maslow, 1970, pp.45 - 46) ได้แบ่งความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองออกเป็น 2 องค์ประกอบคือ 1) การยอมรับนับถือและการประเมินคุณค่าในตนเอง การมีจุดเด่น การได้รับความสำเร็จ การมีความเชื่อมั่น การพึ่งพาตนเองอย่างมีอิสระ 2) การได้รับการตัดสินว่ามีคุณค่าจากผู้อื่น การมีชื่อเสียง การมีเกียรติยศ การยอมรับ การมีความสำคัญ การมีศักดิ์ศรีหรือเป็นที่ชมเชย จากองค์ประกอบของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิทหลังการใช้กิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้กิจกรรม
2. การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยใช้กิจกรรมแนะแนวแบบปกติก่อนและหลังการใช้กิจกรรมแตกต่างกัน
3. การพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยใช้กิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิทสูงกว่ากิจกรรมแนะแนวแบบปกติ
4. เจตคติต่อกิจกรรมแนะแนวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่มีต่อกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองตามแนวคิดคูเปอร์สมิทสูงกว่ากิจกรรมแนะแนวแบบปกติ